

Az egészségügyi menedzserek képzése az Európai Unióban

VÍZVÁRI LÁSZLÓ
főigazgató, ETI

Mondanivalóm a humán erőforrás oldaláról próbálja megközelíteni az egészségügyi menedzsment, gazdálkodás, irányítás kérdéskörét. Nem vállalkozhatok a teljes precizításra, hiszen talán ennyire sokszínű képzési forma semmilyen területen nem működik a menedzserképzési rendszerekben, akár Magyarországon, akár külföldön vizsgálódunk ebben a témakörben. Ezért megpróbálnék arra rávilágítani, hogy melyek ezek a különbségek, mik azok az irányvonalak, amelyek elindultak a képzési rendszerekben, ezekhez mi hogyan viszonyulunk, és milyen változások várhatók az elkövetkezendő időszakban.

Alapvetően a menedzsment filozófiából kellene kiindulnunk, talán ez befolyásolja leginkább a képzési rendszereket Európában és itthon is. Ki a menedzser, mit gondolunk erről? Milyennek kell lennie? Olyan egészségügyi dolgozók vannak, akiknek menedzser végzettségük van, vagy olyan menedzserek vannak, akiknek egészségügyi végzettségük van? Az Európai Unióban vannak olyan országok, ahol kimondott képzés van a kórház-menedzsmentre, és nem orvosok, nem egészségügyi végzettségűek töltik be az ilyen posztokat. Fontos, hogy mit gondolnak a vezetésről a tagországok, hogy az adminisztratív szempontok, a hatékonyság, a válságmenedzselés vagy a humán erőforrás kezelése a prioritás. Természetesen az is, hogy egyáltalán mit gondolnak az oktatásról, az oktatási formák közül melyiket tartják főként alkalmazandónak, például a tanfolyamos formát, a távoktatási formát vagy az egyéni felkészülést. Mindegyikben megtalálható mindenfajta irányzat. Alapvető kérdés továbbá, hogy egyáltalán lehet-e tanulni menedzsmentet, vagy a menedzsmentre születni kell. Ezek mindegyike befolyásolja a gondolkodást.

Röviden tekintsük át, hogy is néz ki a vezetőképzés. Az egészségügyön belül vannak középfokú, felsőfokú, és számos más fokú képzési rendszerek az Európai Unióban is, sőt nagyon sok helyen megtalálható kettő egymás mellett. Van, ahol felsőfokú végzettségre épülnek a menedzserképzések, de középfokú menedzser-végzettségek is megtalálhatók. Vannak olyan rendszerek, ahol csak beépül a képzési rendszerbe, tehát az alapképzésben,

akár az orvosképzésben, akár a felsőfokú képzésekben a képzésen belül található az ismeretek, és van, ahol ráépülnek. Van, ahol mind a kettő létezik, tehát nincs egységes elv. Egyes tagország-beli kollégáink a Leonardo-program keretében egy úgynevezett interdiszciplináris vagy interszektoralis képzési formát állítottak össze, amely leginkább a topmenedzsmentnek fogalmaz meg ajánlásokat. Ezt négy különböző modulba rendezték, és a modulok főbb tartalmai visszatükrözik azokat az irányokat, amelyekben gondolkodni kell a következő időszakban. A népegészségügy és epidológia területén, az információs technológiák területén, az országok közötti gondolkodásban, illetve a klasszikus ellátási rendszerben próbálnak ismereteket adni, amelyekben alapvetően már az európaiság szellemisége, a közösségi jog kérdése, az átjárhatóságok kerülnek előtérbe, és nem a lokális kérdések. Ez még nem általános, hiszen ha megnézzük egy angliai egyetem kínálatát, akkor azt látjuk, hogy nagyon sok átfedés létezik egy bizonyos európai ajánlással szemben, de nagyon sok olyan specialitás is megjelenik, mint az idősekkel, a járóbeteg-ellátással vagy a mentális egészséggel kapcsolatos témakörökben, és mindenfajta módon próbálják az ismereteket eljuttatni a menedzserekhez vagy a leendő menedzserekhez.

Magyarországon sincs ez másképp, hiszen nálunk is nagyon sokfajta képzés létezik, és ezek között – sajnos el kell mondanunk – nemigen van párbeszéd. A magyarországi menedzserképzést alapvetően kétpólusúnak mondhatnánk az egészségügyön belül. Az egyik a felsőfokú képzésekre, tehát az egyetemi, főiskolai képzésekre épül, és van, amihez nem kell felsőfokú végzettség, ebből is nagyon sok van már. Az országos képzési jegyzékben vannak menedzser I., menedzser II., menedzser III. szakképesítések, és mellette nem létezik olyan szakmai csoport, hogy valamilyen menedzsert ne próbálna produkálni. Mi sem vagyunk ettől különbek. Nálunk is előfordulnak élelmezés-menedzser, egészség-menedzser és más egyéb, nem felsőfokú végzettségek, amelyek óriási átfedéseket mutatnak. Ebben a felsőfok sem kivétel, hiszen ott is szakmenedzser-képzésről beszélünk, szakközgazdász-képzésről beszélünk, sőt különböző iskolák alakultak Budapesten, Szegeden és más városokban, ahol szintén hasonló átfedések vannak. Leginkább azokban a pluszokban vannak a különbségek, amelyek talán vonzóak lehetnek az emberek számára. Bár úgy gondolom, hogy alapvetően a döntéseket az árfekvések, a képzések árai szokták determinálni, befolyásolni. A Semmelweis egyetem menedzserképzésében találunk nagyon sok olyan témakört, amit az Európai Unióban gyakorlatilag ajánlásként fogalmaztak meg, és ebből is látható, hogy inkább a topmenedzsmentben gondolkodott az uniós állásfoglalás. Ebben benne vannak az egészségpolitikai irányzatok, a különböző kommunikációs és egyéb ismeretek, de ha jól megnézzük, akkor ez alapvetően átfogja az ismereteket az alsó szinttől egészen a felsőfokig. Ez nem arra fókuszál, mint az Európai Unió, hogy a topmenedzsmentet képezze, hanem mindenki számára elérhetőséget biztosít. Tehát ez a képzési forma lefelé nyúl. Egy másfajta menedzserképzés, mint ami a mi intézetünkben történik, éppen az ellenkező irányban működik, hiszen vannak olyan elemei, amelyek – például a gazdálkodás témájában – inkább a felsőfokú ismereteket oktatják topmenedzsmenti szinten. Ezeket a keresztirányú mozgásokat végül is valószínűleg az igények alakították így ki. Hiszen például a gazdálkodás vonatkozásában egyszer egy minisztériumi főosztályvezető azt mondta, hogy nagyon boldog lenne, ha a gazdasági igazgatók némelyike annyit tudna a gazdálkodás egyes kérdéseiről, mint a mi menedzserképzésünkben tanuló ápolónők. Érdekes, hogy már itt is megjelennek azok

a lehetőségek, például a távoktatás vagy más képzési formák is, amelyek a palettát színesítik. A magyarországi rendszerek összességükben megfelelnek az általános európai trendeknek. Nagy különbség nincs. Igazából viszont az európai joggal, az európai ismeretekkel kapcsolatos témakörökre nagyobb hangsúlyt kellene fektetnünk, hiszen akkor sokkal jobban tudnánk eligazodni ebben a rendszerben. A két képzés között gyakorlatilag jobban meg kellene találni a határvonalakat, hogy az átfedések kevésbé jelenjenek meg. Ennek kapcsán a képzések költséghatékonysága, célirányossága sokkal jobban működné. Tehát valamelyest ez a jövő útja, és talán ebben kellene gondolkodnunk.